

Een veilige toekomst vraagt om vooruitkijken

Nadat Spanje officieel had gevraagd om Europese bijstand tijdens het bosbrandseizoen, reisden deze zomer twee teams van twintig Nederlandse brandweermensen af naar Galicië om te helpen en ervaring op te doen met de bestrijding van natuurbranden. Vanuit onze veiligheidsregio gingen vier collega's mee: handcrew-vrijwilligers Rini Pijnen en Roel Posthuma van post Ossendrecht, teamleider brandweezorg Coen Hagnaars en ketenadviseur Twan Hop. Twee weken onder de Spaanse zon, maar een vakantie was het zeker niet. "We waren nog niet geland of we mochten al uitrukken."

Wie?

Twan Hop
Ketenadviseur

Over?

De missie naar Galicië

Wie?

Coen Hagnaars
Teamleider brandweezorg

Over?

De missie naar Galicië

*"We waren nog niet geland
of we mochten al uitrukken."*

Union Civil Protection Mechanism

De missie naar Galicië kwam tot stand na een Spaans verzoek om Host Nation Support. Omdat we in Nederland al beschikken over twee gespecialiseerde handcrews, één in Overijssel en één in Zuid-Nederland, werd besloten om de gevraagde mankracht beschikbaar te stellen binnen het Union Civil Protection Mechanism, het EU-kader voor rampenondersteuning. In eerste instantie werd de vraag onder de handcrews uitgezet, daarna volgde een landelijke oproep.

De selectiecriteria waren duidelijk. Deelnemers moesten fysiek fit zijn, in de zomer tweeënhalf week beschikbaar zijn en een aantoonbare affiniteit met natuurbrandbestrijding hebben.

Machtig mooi om te zien

De selectiecriteria waren Coen Hagenaars op het lijf geschreven. Hij verkeert in topconditie, was beschikbaar, en als teamleider handcrew Zuid-Nederland zit het met zijn affiniteit met

natuurbrandbestrijding meer dan goed. Ook was Coen recent nog betrokken bij de bestrijding van de grote bosbranden in Ede en Drunen, en die ervaring zou hem goed van pas kunnen komen in Spanje. "Natuurlijk wilde ik mee. Het bestrijden van natuurbranden is een vak apart. De dynamiek, de intensiteit en de onvoorspelbaarheid van het vuur, het blijft bijzonder om zoiets mee te maken", zegt hij. In Galicië wilde Coen vooral leren hoe Spaanse collega's de repressie aanpakken: "Wat is hun tactiek, welke middelen zetten ze in, en hoe werken teams samen in de hitte van de strijd?"

Vaker Zuid-Europese toestanden

Twan Hop deelt Coens fascinatie voor bosbrandbestrijding, maar als ketenadviseur had zijn deelname aan de missie ook een beleidsmatige insteek. "De wetenschap is duidelijk. Door het veranderende klimaat neemt het risico op grootschalige, onbeheersbare natuurbranden toe. In Noord-Europa gaan we vaker Zuid-Europese toestanden krijgen, met meerdere dagen van extreme hitte, lage luchtvochtigheid en harde winden." Als voorbeeld noemt Twan de recente reeks van grote natuurbranden in Nederland, die onder exact deze omstandigheden plaatsvonden. "Ik ben geen klimaatwetenschapper, maar als brandweerman zie ik het gebeuren. Daarom ook dat onze veiligheidsregio samenwerkt met Brandweer Nederland om dit onderwerp in de komende jaren extra aandacht te geven. Om voorbereid te zijn op de risico's van de toekomst moeten we op alle fronten samenwerken, zowel intern als ook met organisaties buiten de brandweer."

Apocalyptische ervaring

De supportmissie naar Galicië mag dan voor beide collega's een ander vertrekpunt hebben gehad, Coen en Twan vinden elkaar in een gedeelde, unieke ervaring. "Bij aanrijden stonden we al versteld van de intensiteit van het vuur en de complexiteit van de

inzet", vertelt Coen. "De hele lucht vol met helikopters en blusliegtuigen, alles en iedereen druk in de weer, het leek een grote ongeorganiseerde chaos. En dan ontdek je later dat alles tot in de kleinste details is geregisseerd.

Die Spanjaarden weten precies wat ze doen." Twan: "Het was een apocalyptische ervaring, anders kan ik het niet omschrijven, zeker onze tweede brand. Ik kende de

beelden alleen van Hollywood-films, en nu stond ik er middenin. Als je door dat verbrande landschap rijdt, met overal rookkolommen uit de grond, of je ziet zo'n enorm vuurfront op je afkomen... het was absoluut surrealistisch."

*"De dynamiek,
de intensiteit en de
onvoorspelbaarheid
van het vuur,
het blijft bijzonder
om zoiets mee te maken."*

“Wat wil het vuur, en wat kan het vuur?”

*De kunst is om verder vooruit te kijken
en in scenario's te denken.”*

Slimme inzet

Waar Coen en Twan elkaar ook in kunnen vinden, is de conclusie dat hun Spaanse collega's slimmer en efficiënter te werk gaan. Twan: “Natuurlijk is de situatie in Nederland niet met Galicië te vergelijken, en ook hebben we niet de luxe van een brandweerdivisie die zich exclusief met natuurbranden bezighoudt. Maar we hebben in Spanje wel veel slimme inzet gezien, en daar kunnen we van leren.”

Als voorbeeld noemt hij de inspanningen op het gebied van preventie. “In Galicië gebruiken ze de wintermaanden om het landschap te prepareren voor het komend bosbrandseizoen. Ze trekken brandlijnen en branden hele gebieden preventief af, en ook zijn er campagnes om bewoners voor te bereiden en mee te krijgen.”

Versnipperd en verweven

Onderdeel van een slimmere aanpak, en voor Twan misschien wel het belangrijkste, is een slimmere ruimtelijke inrichting. “Galicië is een onafzienbaar groot en leeg natuurgebied, met slechts drie miljoen inwoners en zeer verspreide bebouwing, en bij ons is dat precies andersom”, legt hij uit. Wij hebben vooral versnipperde natuur, maar dat beetje dat we hebben is wel heel sterk verweven. Onze natuur loopt over in vakantieparken en festivalterreinen, maar ook steeds vaker in woonkernen en industriegebieden. Onze ‘urban interface’, met een mooi woord, is intens. Een grote natuurbrand in Nederland is misschien een paar honderd hectare, in Galicië kunnen het er zomaar dertigduizend zijn, zoals we in onze tweede week meemaakten. Maar de brand mag hier dan kleiner zijn, de potentiële impact is veel groter. Daarom moeten we goed nadenken over hoe we onze ruimte zo veilig mogelijk kunnen inrichten.”

Contouren van de brand

Voor Coen zit de slimme aanpak ook in een andere manier van kijken. “In Nederland zijn we gewend om ons op het midden van de brand te richten. We willen de brand beheersen en controleren, en daarom lopen we negen van de tien keer achter de feiten aan.” Het is opmerkelijk dat juist een brandweerman het zegt, maar het idee dat je zoiets als een natuurbrand kunt controleren is een illusie. “Onze Spaanse collega’s zien onze aanpak dan ook als verspilde moeite. Waarom je aandacht richten op verbrand gebied, waar toch niets meer te redden valt? In plaats daarvan richten zij zich op de contouren van de brand.

“De inzet is het risico op natuurbranden te beïnvloeden. En dat vergt samenwerking met andere partijen.”

Vooruitkijken en durven kiezen

“De Spaanse strategie is terug te voeren op twee vragen. Wat wil het vuur, en wat kan het vuur?”, verduidelijkt Coen. “De kunst is om verder vooruit te kijken en in scenario’s te denken. Hoe zal het vuur zich uitbreiden, wat is de situatie over een paar dagen, en is er een natuurlijke stoplijn, bijvoorbeeld een rivier?” Coen haast zich om te zeggen dat we in Nederland die ruimte voor reflectie niet hebben, letterlijk, omdat we helemaal volgebouwd zijn. “Maar het is me duidelijk dat blind blussen niet altijd de beste oplossing is. Onze Spaanse collega’s behalen met minder middelen meer resultaat. Het gaat erom dat je mensen en materieel zo goed en efficiënt mogelijk inzet. Alles komt aan op de juiste keuzes durven maken, ook als dat afzien van ingrijpen betekent.”

Knoppen draaien

Twan is het volmondig met zijn collega eens, met repressie alleen komen we er niet. “Het is niet alleen een kwestie van meer mensen en groter en beter materieel, de inzet is het risico op natuurbranden te beïnvloeden. En dat vergt samenwerking met andere partijen, bijvoorbeeld op het gebied van ruimtelijk beleid en landschapsbeheer. De brandweer kan veel, maar dit zijn knoppen waar we niet aan kunnen draaien. Wat we wel kunnen, is onze kennis en relaties delen, en dat doen we dan ook graag. En vergis je niet, er gebeurt al heel veel. Een grote stap is de opzet van een landelijk kennis- en expertisecentrum, en ook de opgedane kennis uit Spanje helpt ons te groeien.”

Walk in the park

Twee weken brand bestrijden in Noord-Spanje was meer dan zomaar een avontuur. Het is een ervaring waar de hele veiligheidsregio van kan leren, en als het aan Coen en Twan ligt, doen we dat ook. Twan: “Voor mij was het grootste inzicht dat de sleutel tot veilig risicobeheer ligt in de betere inrichting van ruimten op het scheidsvlak van natuur en bebouwing. In mijn dagelijkse werk probeer ik dat door te geven.” En ook praktisch, tijdens de Vakdagen in Gilze, of in de training van teamleiders en handcrews, komt de ervaring uit Spanje terug. “De samenwerking, de tactische afwegingen, het denken in scenario’s, we kunnen er nog veel van leren”, verzekert Coen. “Wat voor onze Spaanse collega’s een walk in the park was, is voor onze organisatie een vormende ervaring.”

WIE? Handcrew-vrijwilligers Rini Pijnen en Roel Posthuma van post Ossendrecht, teamleider brandweezorg Coen Hagenaars en ketenadviseur Twan Hop.

WAT? Bestrijding van natuurbranden Galicië, Spanje

WANNEER? Zomer 2025